

کویر دره سرخه، گراندکانیون کوچک استان سمنان

استان سمنان به دلیل گستردگی و تنوع، یکی از مناسب‌ترین شرایط اقلیمی را برای اکوتوریسم و ژئوتوریسم در کشور به خود اختصاص داده است به طوری که در طرح آمایش سرزمین با توجه به توان موجود، حوزه گردشگری و معادن در راستای توسعه مد نظر قرار دارد.

جالب اینکه هر از چند گاهی مکانی جدید و بی‌نظیر از حیث گردشگری در اطراف جاده‌های اصلی استان شناسایی و معرفی می‌شود که می‌تواند به مکانی برای جذب مسافرین عبوری و تورها و علاقه‌مندان طبیعت‌گردی باشد.

کویر دره، یکی از این جاذبه‌های طبیعی در شمال شهر سرخه است که به دلیل فرسایش آبی و سیستم زهکشی شکل گرفته است. سیستم‌های زهکشی و آب‌های جاری به صورت یکی از اساسی‌ترین عوامل موثر در تغییر زمین منظرها هستند که شامل مجموعه‌ای پیچیده از فرآیندهای فرسایش، حمل و نقل و رسوب‌گذاری محسوب می‌شوند. این سیستم‌ها در واقع کانون‌های فرسایش و رسوب‌گذاری را به هم متصل می‌کنند. میزان و نحوه تاثیر این سیستم‌ها به عوامل بسیاری از جمله خصوصیات سنگ‌شناسی حوزه‌های آبریز، شیب زمین، شرایط اقلیمی و

میزان نزولات جوی، فعالیت‌های تکتونیکی، عوامل بیولوژیکی و دخالت انسانی بستگی داشته و در اقلیم‌های متفاوت می‌تواند انواع زمین‌منظرهای مختلف را به وجود آورد.

شاید بخش عمده‌ای از جاذبه‌های زمین‌شناسی و ژئوتوریستی یک ناحیه در گروه اشکال، احجام، پدیده‌ها و زمین‌منظرهای (Land form) ژئومورفولوژیکی قرار دارد. چراکه در نگاه هر بیننده یا گردشگری زیبا جلوه نموده و صرف‌نظر از خصوصیات زمین‌شناسی و جغرافیایی و جایگاه علمی آن‌ها، از نگاه ریخت‌شناسی زیبا و جالب‌توجه هستند.

هنگامی که در مسیر جاده سمنان به فیروزکوه و یا سرخه به فیروزکوه حرکت می‌کنید، در ۳۰ کیلومتر اول جاده از سمت سمنان یا سرخه آن چیزی که بیش از هر موضوعی خودنمایی می‌کند، وجود معادن زیاد گچ در اطراف جاده است که از روستای مومن‌آباد شروع می‌شوند و تا روستای افتر ادامه پیدا می‌کنند. چشم‌انداز اطراف تپه‌های گچی با معادن آن‌ها که در روی تپه‌ها دیده می‌شوند همراه با پوشش گیاهی ضعیف، از ویژگی‌های بارز منطقه است. این معادن و محصولات گچ از معروف‌ترین معادن پرمصرف ایران به شمار می‌روند. به طوری که این منطقه به قطب و خوشه فعالیت‌های معادن گچ در ایران تبدیل شده است.

اما از سمت سرخه یا سمنان در سمت راست جاده به‌ویژه از قسمت دوراهی سرخه مومن‌آباد به سمت شمال یعنی به طرف روستای اروانه و افتر دره‌ای به فاصله کمتر از ۵۰ متر از جاده وجود دارد که در بستر آن آب از چشمه‌سارهای روستای بالادست همچون اروانه و در پایین‌تر با ملحق شدن چندین قنات به آن باعث شده که در تمامی ایام سال آب در آن جریان داشته و تشکیل رودخانه‌ای با آبدهی مشخص را بدهد که کشاورزی زمین‌های اطراف شهر سرخه به آن وابسته است و در اصل مهم‌ترین عامل سطحی مشروب‌کننده‌ی زمین‌های زراعی شهر سرخه محسوب می‌شود. کویر دره یک مسیر آبراهه با عمق دره‌ای بین ۵ تا ۴۰ متر است که در بعضی از قسمت‌ها تبدیل به تنگه شده است. ارتفاع دیواره‌های آن در بعضی مکان‌ها به بیش از ۴۰ متر و عرض آن بین ۲ متر تا بیش از ۵۰ متر می‌رسد. اشکال مختلف فرسایش آبی و بادی از جمله لانه‌زنبوری، تافونی، دودکش، تنوره جن، فلت آبرون (اشکال اتو مانند) غارهای فرسایشی، فرسایش گالی (خندقی) و... نیز دیده می‌شود.

آن چیزی که از جاده قابل مشاهده نیست، عمق و زیبایی کف بستر رودخانه که درختان اغلب بید، گز و نیزارها در آن وجود آورده در واقع مینیاتوری از رودخانه فرسایشی شبیه مقیاس بسیار کوچک گراندکانیون آمریکا به نظر می‌رسد. نمونه‌های مشابه ایرانی آن می‌توان به دره راگه رفسنجان، تنگه هایقر فیروزآباد، دره زبان مار در کویر لوت، کال جنی طبس و... اشاره کرد.

مردم منطقه به‌ویژه اهالی شهرستان سرخه در ایام گرم سال، از این دره جهت تفریح و پر کردن اوقات فراغت استفاده می‌کنند. ولی به‌طور کلی این جاذبه طبیعی برای بسیاری از مردم به‌ویژه مسافری و گردشگران ناشناخته مانده است. مسافری عبوری، از جاده مذکور قادر به رویت عمق، دیواره و زیبایی کف بستر آن نیستند. چون خاک‌ریزهای جاده و عمق این دره رودخانه‌ای در ابتدا از چشم مسافری خود را پنهان کرده است. لذا به کسانی که علاقه‌مند به اکوسیستم‌های طبیعی ایران و جاذبه‌های طبیعی و علمی و تحقیقاتی هستند توصیه می‌شود وارد کف بستر رودخانه شده و در مسافتی حدود ۱۰ کیلومتر با گذر از پیچ‌وخم‌های زیبا در داخل آب و سایه‌سار پوشش گیاهی قدم زده و از این زیبایی شگفت‌انگیز لذت ببرند.

کویر تنگه دارای ارزش طبیعی و گردشگری در سطح منطقه‌ای، ملی و در ابعاد علمی و آموزشی در موضوعات زمین‌ساخت، رسوب‌شناسی، خاک‌شناسی، آب‌شناسی و تحقیقات قابل بحث است. بهترین زمان بازدید، فصل بهار است و در روزهای گرم و داغ فصل تابستان مکانی مناسب جهت فرار از گرما است. خرد اقلیم آن شرایط رفاه و آسایش مناسبی در پس کرانه بستر رودخانه و دره ایجاد می‌کند.

به‌منظور مدیریت گردشگری و پر کردن اوقات فراغت گردشگران و اهالی منطقه می‌توان با ایجاد یکسری جذابیت تفریحی، تفریحی و ورزشی در کنار دره و با ساخت اکو کمپ گردشگری که شامل مواردی نظیر دوچرخه‌سواری استقامتی، موتور چهارچرخ، راپل، طی کردن عرض دره با عبور از روی پل معلق، بانجی جامپینگ (پرش از ارتفاع)، صخره‌نوردی، مسابقات رالی کویر، پرواز با چترپاراسل برفراز دره، مسابقات

اهداف پروازی و اقداماتی نظیر این‌ها را برای جذب بیشتر گردشگران انجام داد. لذا این ناحیه مستعد اکو
توریسم، ژئوتوریسم، بیوتوریسم و توریسم ورزشی است.